

Geliş Tarihi: 10 Mart 2020

Kabul Tarihi: 17 Haziran 2020

DIJİTAL ÇAĞDA KAMU YÖNETİMİ LİSANS MÜFREDATLARI: TÜRKİYE ÜZERİNE BİR İNCELEME

Murat YAMAN¹Abdülbaki BİLGİN²Erkan ÇAKIR³

Öz

Bu makalenin ana teması, “dijital çağda kamu yönetimi” yapılanmasına nitelikli personel yetiştirecek kamu yönetimi lisans müfredatlarının bilgi ve iletişim teknolojilerindeki gelişimlerden hangi oranda etkilendiklerinin tespit edilmesidir. Çalışmada ilk olarak kamu yönetimi hizmet sunumunda kullanılan bilgi ve iletişim teknolojilerinin kavramsal çerçevesi çizilecektir. Sonraki bölümlerde ise Türkiye’de kamu yönetimi eğitimi veren lisans müfredatları “Bologna Bilgi Paketleri” nin yer aldığı üniversite internet siteleri üzerinden analiz edilerek, müfredatlarda hangi ölçüde bilgi ve iletişim teknolojilerindeki gelişmelere yer verildiği tespit edilecektir. Sonuçta çalışma, dijital çağda kamu yönetimi eğitimi veren lisans müfredatlarının teknolojik gelişmelerden etkilenme oranları hakkında genel bir perspektif çizmeyi amaçlamaktadır.

Anahtar Kavramlar: Dijital Çağ, Kamu Yönetimi, Müfredat, Bilgi ve İletişim Teknolojileri, E-Devlet

Abstract

The main theme of this article is to examine how the curriculums of public administration that will bring up qualified personnel to the structure of “public administration in digital epoch” are affected by developments in information and communication technologies. In the work, firstly the conceptual framework of information and communication technologies is drawn. Then in the following sections, curriculums of public administrations are analyzed according to “Bologna Course Packages” on the universities’ web pages and tried to examine how much the developments in information and communication technologies take place in those curriculums. Finally, this work is intended to draw a general perspective on to what extent the curriculums of public administration are affected according to technological breakthroughs.

Keywords: Digital Age, Public Administration, Curriculum, Information and Communication Technologies, E-Government

1. GİRİŞ

“Devrim” kelime anlamı olarak “bir toplumun yaşamında önemli işlevi olan kurumların hızlı ve geniş kapsamlı bir biçimde kökten değiştirilmesi ya da yenileştirilmesi” olarak ifade edilmektedir⁴. Yaşadığımız dönemde bilgi ve iletişim teknolojilerindeki (BİT) gelişimler bu açıdan bir devrim niteliği taşımaktadır. Bireylerin ya da toplumların yaşam alanındaki her şeyi köklü bir değişime uğratan bilgi ve iletişim teknolojileri; çalışma hayatı, örgüt yapıları, iletişim biçimleri, alışveriş davranışları, hizmet sunumu, sosyal ilişkiler gibi birçok yapıda yeni alternatifler yöntemler sunmaktadır. Bu köklü değişimden hiç şüphesiz ki kamu ve kamunun hizmet sunma yöntemleri de nasibini almıştır.

¹ Doç. Dr. Kütahya Dumlupınar Üniversitesi, İİBF, Kamu Yönetimi Bölümü, murat.yaman@dpu.edu.tr, 0000-0001-8659-090X

² Dr. Öğrencisi, Kütahya Dumlupınar Üniversitesi, SBE, Kamu Yönetimi ABD abdulbaki.bilgin@ogr.dpu.edu.tr, 0000-0001-8797-0832,

³ Öğr. Gör., Kütahya Dumlupınar Üniversitesi, Altıntaş Meslek Yüksek Okulu, erkan.cakir@dpu.edu.tr, 0000-0002-0002-2731

⁴ Ayrıntılı bilgi için bakınız: <https://sozluk.gov.tr/> Erişim tarihi:

Kamu kurumlarının bilgi ve iletişim teknolojilerindeki gelişmelere paralel olarak geleneksel hizmet sunumundan uzaklaşıp dijital çağın beklentileri ile uyumlu, hızlı, verimli ve kaliteli hizmet sunabilen yapılara dönüşmesi; kâğıt dolaştırılması üzerine kurulmuş bürokratik işlerin elektronik ortamlara aktarılması; e-devlet, kiosklar, e-imza gibi elektronik araçlar sayesinde kamu kurumlarında kuyruk beklenmeden işlemlerin halledilebilmesi (Öktem ve Aydın, 2005: 258) ; akıllı kent, e-belediyeçilik gibi yaklaşımlarla hizmet sunumundaki değişim gibi gelişmeler kamu yönetiminde kullanılan bilgi ve iletişim teknolojilerine örnek olarak verilebilmektedir. Bu teknolojilere ek olarak yapay zekâ, artırılmış gerçeklik, nesnelerin interneti gibi gelişmeler de kamu yönetimi hizmet sunumunda uygulanmakta ya da uygulanması planlanmaktadır.

Bilgi ve iletişim teknolojilerindeki gelişmelerin kamu yönetimi lisans müfredatına nasıl yansdığı sorusu “dijital çağda kamu yönetimi” açısından oldukça önem arz etmektedir. Çünkü devlet organlarının ihtiyaç duyduğu nitelikli personeli yetiştirme amacıyla kurulan kamu yönetimi bölümleri, eğitim planlarını ve müfredat derslerini; çağın gereksinimlerine uygun, bilgi ve iletişim teknolojilerindeki gelişmeleri takip eden, dijital çağda kamusal hizmet sunumunu gerçekleştirebilecek yeterliliğe sahip olarak düzenlemeleri gerekmektedir. Kamu yönetimi eğitiminin güncel gelişmelere uygun olarak düzenlenmesi makro anlamda kamu yönetiminin istenen hedeflere ulaşmasında önemli katkılar sağlayacaktır. Bilgi ve iletişim teknolojilerindeki yeni gelişmeler konusunda eğitim almamış öğrenciler, kamu personeli olduklarında bu hizmetlerin sunumunda sıkıntılar yaşayacaktır.

Çalışmanın amacı kamu kurumlarının ve kamusal hizmetlerin hızla dijitalleştiği çağımızda, Türkiye’de kamu yönetimi eğitimi veren lisans müfredatlarının bilgi iletişim teknolojilerindeki gelişmeleri ne ölçüde takip ettiğinin belirlenmesidir. Bu kapsamda makale iki kısımdan oluşmaktadır. Birinci kısımda öncelikle teknolojik gelişmeler özelinde kamu yönetimi politika ve hizmet sunumunda hangi tür bilgi ve iletişim teknolojilerinin kullanıldığı tespit edilmeye çalışılmıştır. Kamu yönetimi politika ve hizmet sunumunda kullanılan bilgi ve iletişim teknolojilerinin Türkiye’de kamu yönetimi eğitimi (siyaset bilimi ve kamu yönetimi, kamu yönetimi) veren 113 adet lisans müfredatlarına yansımaları derinlemesine analiz edilmiştir.

2. Kavramsal ve Kuramsal Çerçeve

Çalışmanın bu bölümünde bilgi ve iletişim teknolojilerindeki yeni gelişmelerin ve olası etkilerinin daha iyi analiz edebilmesi için teknolojik terimlere yönelik kavramsal ve kuramsal bir çerçeve çizilecektir.

2.1. Bilgi ve İletişim Teknolojilerindeki Gelişmeler

Yirminci yüzyıl, bilim ve toplum arasındaki ilişkide tarihi bir değişime tanıklık etmiştir. I. Dünya Savaşı’nda bilim insanları askere alınmış ve siperlerde ölmüştür. II. Dünya Savaşı’nda ise düşünürler ulusal hazine olarak görülmüş ve askerlikten muaf tutulup gizlilik içerisinde ülkelerinin savaş çabalarının peşinden yürümüşlerdir. Hükümetler teorik araştırmaların sanayide, tarımda ve tıpta pratik gelişmeler sağlayabileceğine inanıyorlardı (McClellan ve Dorn, 2006; 1). Yaşanan gelişmelerin neticesinde kamusal alanda sunulan hizmetlerin de gelişmesi uzak bir olasılık olarak gözükmemekteydi. Havacılık dünyayı işlevsel olarak daha küçük hale getirip küresel bağlantılar oluştururken, otomobil endüstrisi de banliyö yayılımını ve mobil yaşam tarzını kolaylaştırarak kapsamlı göç hareketlerine neden olmuştur (McClellan ve Dorn, 2006; 339).

Kamusal yönetimi alanında en etkili değişimlerden birini sağlayacak olan gelişim ise dijital dönüşüm ile yaşanmıştır. Bilgisayarların endüstride, bankacılıkta ve yönetimde kullanılmaya başlaması, ortalama bir işçi için tamamen gizemli bir durumdu ve bunun sonucunda birkaç “bilgisayar uzmanı”

olanlar büyük güç kazanmıştı (Bunch ve Hellmans, 2004; 542). Kamu nezdinde sunulan hizmetlerin dijital dönüşüm ile beraber istenilen zaman ve istenilen yerden sağlanabilmesi hem hizmeti sunan hem de hizmetten faydalanan açısından büyük kolaylıkları beraberinde getirmiştir. Kamusal hizmetler bağlamında sunulan hizmetler zaman ve mekân açısından getirdiği yeniliklerin yanında izlenebilirliği de kolaylaştırmış ve şeffaflaştırmıştır.

2.2. Kamu Yönetiminde Kullanılan Bilgi ve İletişim Teknolojileri

Teknolojik gelişmeler sonucunda deneysel ortamda yapılan çalışmaların pratikte uygulanması toplumsal açıdan büyük faydalar sağlamaktadır. Kentleşme, finans, sağlık, eğitim, güvenlik, ulaşım vb. alanlarda kullanılan teknolojiler sayesinde zamandan tasarrufun yanı sıra iş gücünden de tasarruf sağlanmaktadır. Kamusal hizmetlerde verimliliği sağlama ancak yeni teknolojilerin verimli kullanılması ile mümkün görünmektedir. Bu da beraberinde geliştirilen yeni sistemleri başarılı bir şekilde kullanacak personel ve kullananları idare edecek yönetici yetiştirilmesi ile gerçekleşecektir. Dijital dönüşüme uyum sağlayacak nitelikli personel yetiştirilmesi açısından kamu yönetimi bölümlerinin de müfredatlarını bu dönüşüm paralelinde devamlı olarak revize etmesi yerinde olacaktır. Gerekli güncellemelerin yapılabilmesi için kamu yönetiminde kullanılan yeni teknolojilerin ve dijital sistemlerin incelenmesi oldukça önemlidir.

Bilgi merkezli toplumlarda vatandaşların talep ettiği kamu hizmetleri farklılaşmış ve çoğalmıştır. Kamu kurumları, sunmuş oldukları hizmetleri en etkin ve verimli şekilde yerine getirebilme maksadıyla bilgi teknolojilerinin kullanımı ve örgütsel bilgi sistemlerinin oluşturulması yönünde karar almaya başlamış ve bilgi sistemlerini oluşturarak hizmet sunmaya yönelmişlerdir (Leblebici, 2003; 310).

Son zamanlarda kamu yönetiminde kullanılan ya da kullanılabilmesi için gerekli alt yapı çalışmalarının yapıldığı çok sayıda yeni bilgi ve iletişim teknolojileri uygulamaları görülmektedir. Yapay zekâ, elektronik devlet, elektronik belediyeçilik, akıllı kentler bu teknolojik gelişmelere örnektir.

2.2.1. Yapay Zekâ

Kamu yönetimi hizmet sunumunda kullanılmaya başlayan ve son zamanlarda üzerinde oldukça tartışılan yapay zekâ uygulamalarının kamusal işlerin daha verimli şekilde gerçekleşmesine katkıda bulunacağı düşünülmektedir. Yapay zekâ sistemleri sağlık, eğitim, kamu güvenliği, finans, uluslararası gelişim ve sanat da dâhil olmak üzere her alanda kullanılmaktadır (Desouza, 2018; 6). Toplumsal hayatı ilgilendiren tüm alanlarda kullanılabilen bu teknoloji, kamusal alanda da fazlasıyla kendisine uygulama alanı bulmaktadır. Yapay zekâ teknolojilerinin 2030 yılına kadar küresel ekonomiye 15 trilyon ABD Doları ekleyeceği tahmin edilmektedir (Government Artificial Intelligence Readiness Index, 2019; 5). Yapay zekâ, kamu politikaları ve hizmetleri üzerinde önemli bir etkiye sahip olma potansiyeli olan genel amaçlı bir teknolojidir. Hali hazırda küresel liderlerin yapay zekâ kapasitesini ulusal bir öncelik olarak inşa etme stratejileri bulunmaktadır (Hello, World: Artificial Intelligence and its use in the Public Sector, 2019; 3). Bu sebeptendir ki devletlerin bu alana yatırım yapmaları ve bu konuda yetişmiş eleman sıkıntısı çekmemesi bakımından ilgili alanlarla ilgili teknik ve idari düzenlemeleri yapmak durumundadır. Bazı devletler bu açıdan yapay zekâ teknolojisine diğer devletlere kıyasla daha hazır durumdadırlar.

Tablo 1: Yapay Zekâ Altyapısı Açısından En Hazır 10 Ülke

Sıra	Ülke	Puan
1	Singapur	9.186
2	Birleşik Krallık	9.069
3	Almanya	8.810
4	ABD	8.804
5	Finlandiya	8.772
6	İsveç	8.674
7	Kanada	8.674
8	Fransa	8.608
9	Danimarka	8.601
10	Japonya	8.582

Kaynak: (Government Artificial Intelligence Readiness Index, 2019; 6).

Yapay zekâ, normalde insan zekâsı gerektiren işleri yapacak bilgisayarların programlanmasıdır. Bunlar görsel / mekânsal ve işitsel bilgileri anlama ve izleme, sebep ve öngörülerde bulunma, insanlar ve makinelerle etkileşimde bulunma ve sürekli öğrenme ve iyileştirme yeteneğini de kapsamaktadır. Yapay zekâ anlayabilir, izleyebilir, sebep bulabilir, tahmin edebilir, etkileşimde bulunabilir, öğrenebilir ve geliştirebilir (Mehr, 2017; 3-4). Kamusal alanda yapay zekânın faydaları şu şekilde sıralanabilir:

- Daha doğru sonuçlar, tahminler yapabilmektedir. (Örneğin daha kesin tıbbi teşhisler).
- Dünyanın en zorlu sosyal sorunlarına çözüm üretmek için yapay zekâ kullanarak pozitif bir sosyal etki yaratılabilir.
- Farklı tedbir seçenekleriyle denemeler yapılabilir ve bir önlem almadan önce istenmeyen sonuçları tespit etmek için karmaşık sistemler simüle edilebilir.
- Kamu hizmetlerini iyileştirilebilir - örneğin kamu hizmetleri kişisel koşullara adapte olacak şekilde kişiselleştirilebilir (URL-1).

Kamu sektörü vermiş olduğu hizmetleri geliştirme açısından devamlı bir arayış içerisinde. Çeşitli uygulama ve programlar sayesinde bu amacına ulaşmaya çalışmaktadır. Örneğin, ABD Ulusal Güvenlik Bakanlığı Vatandaşlık ve Göçmenlik ve Hizmetler Departmanı, insan diline tam olarak yanıt verebilecek bir sanal asistan olan EMMA'yı oluşturdu. EMMA, istihbaratını basitçe kullanarak, ayda yaklaşık yarım milyon soruya cevap verdi. Kendi deneyimlerinden ders alarak, sanal asistan daha fazla soruya cevap verirken daha akıllı hale geldi. Kullanıcı geri bildirim, EMMA'ya, "denetimli öğrenme" olarak adlandırılan bir süreçte verileri kavradığını umarak yardım eden yanıtları bildirdi (URL-2).

Yapay zekâ sunmuş olduğu imkânlar sayesinde ekonomik yararın yanında toplumsal faydaları da beraberinde getirmektedir. Vatandaşlar yapay zekâ hizmetlerinden daha yüksek kamu hizmeti kalitesini bekleyebilmektedir. Kalite iyileştirmeleri örneğin hizmet kişiselleştirilmesi açısından görülebilir. Karmaşık, analitik kamu sektörü organlarının vatandaşların ihtiyaçlarını daha iyi anlamasını sağlar; örneğin trafik yönetimi, öngörücü sağlık bakımı, kamuya açık alanların bakımını ve kişiselleştirilmiş eğitimi iyileştirme gibi örnekleri sayılabilir. Ayrıca, yapay zekâ hizmetlerinin güvenilirliğini ve doğruluğunu artırabilir. Yapay zekâ sistemleri insanlardan daha fazla veriyi

işleyebildiği ve analiz edebileceği için vatandaşlar, insan çalışanlarından çok daha kesin olan önleyici analizlerden yararlanabilir. Aslında, hizmetler her seferinde benzer ve tutarlı bir şekilde sunulmaktadır. (Unleashing the potential of Artificial Intelligence in the Public Sector, 2017; 5).

2.2.2. Elektronik Devlet (E-Devlet) Uygulamaları

Kamu yönetimi alanında kullanılan teknolojilerin başında hiç kuşkusuz e-devlet uygulaması gelmektedir. Bazı insanlar için, e-devlet, kamu yönetiminde bilgi ve iletişim teknolojilerinin kullanılmasını içerir. Diğer bir görüşe göre, devlet kurumları ile vatandaşlar arasındaki ilişkileri seçmek ve devlet temsilcileriyle iletişim kurmak da dâhil olmak üzere sistemlerin ve teknolojilerin kullanılmasıdır (Bolivar, 2014; 10).

Tablo 2: Geleneksel ve E-Devlet Hizmetlerinin Karşılaştırılması

Geleneksel Devlet	E-Devlet
Pasif Yurttaş	Aktif-Müşteri-Yurttaş
Kâğıt Temelli İletişim	Elektronik İletişim
Yönetimi Veri Yükleme	Yurttaşın Veri Yükleme
Eleman Yanıtı	Otomatik Sesli Posta, Çağrı Merkezi vb.
Eleman Yardımı	Kendi Kendine Yardım/Uzman Yardımı
Eleman Temelli Denetim Mekanizması	Otomatik Veri Güncellemesiyle Denetim
Nakit Akışı/Çek	Elektronik Fon Transferi (EFT)
Tek Tip Hizmet	Kişiselleştirilmiş/Farklılaştırılmış Hizmet
Bölümlenmiş/Kesintili Hizmet	Bütünsel/Sürekli/Farklılaştırılmış Hizmet
Yüksek İşlem Maliyetleri	Düşük İşlem Maliyetleri
Verimsiz Büyüme	Verimlilik Yönetimi
Tek Yönlü İletişim	Etkileşim
Uyruk İlişkisi	Katılım İlişkisi
Kapalı Devlet	Açık Devlet

Kaynak: Uçkan, Ö. (2003). E-Devlet, E-Demokrasi ve Türkiye, Literatür Yayıncılık, s. 47

Bilgi ve iletişim teknolojilerinin kamu idarelerinde kullanılması ve kamu yönetimi üzerindeki etkisi (e-devlet olarak da bilinir), hükümetlerin geniş bir iç işlev ve süreç yelpazesini otomatikleştirmelerine imkân tanımıştır. Kamu kurumlarında ve kurumsal sınırlar boyunca iş süreçlerini iyileştirmelerine yardımcı olmuş, vatandaşlara, işletmelere veya devlet çalışanlarına olsun, kullanıcılara yüksek kaliteli hizmetler sunmalarını sağlamıştır (Rethinking e-Government Services User-Centred Approaches, 2009; 11). E-Devlet, kamu otoritelerinin kamu hizmetlerini iyileştirmek ve demokratik katılımı artırmak için bilgi ve iletişim teknolojilerini (BİT) kullanma çabalarını ifade eder. E-Devlet, elektronik bilgi yönetimi ve iletişim maliyetlerinin düşürülmesi, devlet kurumlarının yeniden yapılandırılması ve idari bilgi silolarının azaltılması yoluyla devlet verimliliğini artırmayı amaçlamaktadır. Daha da önemlisi, kamu otoriteleri ile etkileşimlerini daha hızlı, daha uygun ve daha az maliyetli hale getirerek, rekabetçiliği ve ekonomik büyümeyi azaltarak vatandaşlar ve şirketler üzerindeki idari yükleri azaltabilir. Ek olarak, e-Devletin vatandaşların kamu yetkilileri ile diyalog

kurmasını (politikalar ve politika gündemlerini önermek, yorumlamak ve etkilemek için) sunduğu fırsatlar şeffaflığı artırabilir ve demokratik kamusal hayata daha fazla katılımı teşvik edebilir (Davies, 2015; 1).

E-devlet dört ana hedef gözetir:

- Devlet kurumları arasında daha verimli ve iş birliğine dayalı etkileşim için güvenli bir devlet intranet ve merkezi veri tabanı oluşturulması;
- Web tabanlı hizmet sunumu;
- Satın alma ve sözleşme gibi daha verimli devlet işlem faaliyetleri için e-ticaret uygulaması;
- Hükümetin daha şeffaf hesap verebilirliği için dijital demokrasi

Tablo 3: E-Devlet Gelişiminde Lider Ülkeler

Ülke	2016 Sırası	2018 Sırası
Danimarka	9	1
Avustralya	2	2
Kore Cumhuriyeti	3	3
Birleşik Krallık	1	4
İsveç	6	5
Finlandiya	5	6
Singapur	4	7
Yeni Zelanda	8	8
Fransa	10	9
Japonya	11	10
ABD	12	11
Almanya	15	12
Hollanda	7	13
Norveç	18	14
İsviçre	28	15

Kaynak: United Nations E-Government Survey (2018). s.89

2.2.3. Akıllı Kentler

Modernleşme ve teknolojik gelişmelerin getirmiş olduğu yenilikler vatandaşlara sunulan kamu hizmetlerinin kalitesini arttırmış ve bu uygulamaların mahiyetlerini de değiştirmiştir. Teknoloji sayesinde kullanıma sokulan sistemler hem zaman hem de hizmet kalitesi bakımından avantajları ve kolaylıkları beraberinde getirmektedir. Bu gelişmelerin uygulandığı şehirler “Akıllı Şehirler” olarak adlandırılmaktadır.

Akıllı bir sürdürülebilir şehir, mevcut ve gelecek nesillerin ekonomik, sosyal ve çevresel açıdan ihtiyaçlarını karşılamının yanında yaşam kalitesini, kentsel işletme ve hizmetlerin verimliliğini artırmak için bilgi ve iletişim teknolojilerini ve diğer araçları kullanan yenilikçi bir şehirdir (Smart Sustainable Cities: An analysis of definitions, 2014; 13). Bunun yanında Akıllı Şehirler, planlama, inşaat, yönetim

ve akıllı hizmetleri kolaylaştırmak için nesnelerin interneti, bulut bilişim, büyük veri ve alan / coğrafi bilgi entegrasyonu gibi yeni nesil bilgi teknolojilerini uygulayan yeni bir konsept ve yeni bir modeldir (Smart Cities Preliminary Report, 2014; 2).

Bir akıllı şehir ekosistemi sekiz bileşenden oluşmaktadır. Bunlar şu şekildedir (Anthopoulos, 2017; 8-12);

1. Akıllı Altyapı: Yerleşik akıllı teknolojiye sahip şehir tesisleri (Örneğin sensörler, akıllı ızgaralar, akıllı sayaçlar vb.).
2. Akıllı Ulaşım veya Akıllı Mobilite: Gelişmiş gerçek zamanlı izleme ve kontrol sistemlerine sahip ulaşım ağları.
3. Akıllı Çevre: Doğal kaynakların korunması ve yönetimi için (atık yönetim sistemleri, emisyon kontrolü, geri dönüşüm, kirlilik izleme sensörleri vb.) İnovasyon ve bilgi ve iletişim teknolojisi kuruluşu.
4. Akıllı Hizmetler: Tüm şehirde sağlık, eğitim, turizm, güvenlik, müdahale kontrolü (gözetim) vb. Hizmet sunumu için teknoloji ve bilgi ve iletişim teknolojisinin kullanılması.
5. Akıllı Yönetişim: Katılım ve katılım teknolojisiyle birlikte kentsel alanda akıllı yönetim kuruluşu, hizmet sunumu.
6. Akıllı İnsanlar: İnsanların yaratıcılığını ve açık inovasyonu geliştiren önlemler.
7. Akıllı Yaşam: Kentsel alanda yaşam kalitesini ve yaşanabilirliği artırmak için yenilik.
8. Akıllı Ekonomi: İş geliştirme, istihdam ve kentsel büyümeyi güçlendirmek için teknoloji ve yenilikçilik.

2.2.4. E-Belediyecilik

Teknolojik imkânlar kamusal hizmetler kapsamında ulusal kullanımlarının yanında yerel düzeyde de kendisine uygulama alanı bulmaktadır. Belediyeler bilgi ve iletişim teknolojilerindeki gelişmelerden imkânlar ölçüsünde faydalanmaya çalışmaktadırlar (Yaman, 2018: 226). Vatandaşlar yerel düzeyde belediyelerin hizmetlerindeki teknolojik uygulamalar sayesinde daha kaliteli ve verimli hizmet almaktadırlar. E-belediye, bilgi ve iletişim teknolojilerinin kullanımı yoluyla vatandaşa daha yakın ve katılımına daha açık, daha şeffaf, daha etkili ve verimli bir yapıya ifade etmektedir. Bu bağlamda, e-Belediye kavramı, hizmetlerin bir web sitesi aracılığıyla bir elektronik ortama aktarılmasından ziyade, arka planda gerçekleşmesi gereken değişikliği ifade eder. Bu değişiklik, vatandaş-müşteri odaklı bir hizmet kavramının kurulması, yeni bir idari yapının oluşturulması ve bu teknolojileri anlayan ve kullanan insan kaynaklarının eğitimi gibi daha derin bir dönüşümü içerir (Polat, 2006; 10). E-belediyecilik, devletin günlük yönetimini kolaylaştırmak amacıyla tüm bilgi ve iletişim teknolojilerinin kullanımını içeren e-devlet kavramının (Moon, 2002) yerel düzeyde uygulanmasıdır. E-belediyeciliğin getirdiği bazı faydalar şu şekildedir (Henden ve Henden, 2004; 54-55):

- Yerel halka sunulacak hizmetlerin, geleneksel kamu yönetimi anlayışı olan mesai saatlerinin dışına çıkararak 7 gün 24 saat haline getirebilmek,
- Dünya ile bütünleşme bakış açısıyla ele alındığında, yerel yönetim hizmetlerinin internet ortamına yansınmasıyla, sözü edilen hizmetlerin izlenebilirliğinin yerelden dünyaya açıldığını algılayabilmek,
- Bürokratik evrak yoğunluğunu azaltabilmek,
- Vatandaşların bazı bilgileri elektronik ortamda alabilme özgürlüğü dolayısıyla, çalışanların yoğunluğunun azalmasını sağlayabilmek,
- Hem çalışanlar hem de vatandaşlar açısından, yapılacak işlemler bazında zaman tasarrufu sağlayabilmek,

- Belediye-Vatandaş ilişkilerinin güçlendirilmesini sağlayabilmek,
- İş yoğunluğunun belli bir miktar azalması ve iş süreçlerinin daha düzenli hale gelebilmesi nedeniyle, çalışan memnuniyetini sağlayabilmek,
- Kent gündeminin rahatça izlenebilmesini sağlayabilmek,
- Kent verilerine ilişkin bilgilerin daha rahat toplanabilmesini sağlayabilmek,
- İnternet ortamında yapılacak anketler sayesinde, halkın beklenti, talep ve şikâyetlerini daha rahat öğrenebilmek.

3. Çalışmanın Yöntemi ve Sınırlılıkları

Çalışmada araştırma yöntemi olarak nitel araştırma yöntemlerinden içerik analizi kullanılmıştır. Üniversitelerin çeşitli fakültelerinde örgün öğretim olarak “siyaset bilimi ve kamu yönetimi” ve “kamu yönetimi” isimlerini taşıyan 113 adet lisans bölümü tespit edilmiştir. Bu bölümlerin lisans müfredatlarında yer alan dersler üniversitelerin “Bologna Bilgi Paketi” verileri üzerinden toplanmıştır. Ders içerikleri kamu yönetimi politika ve hizmet sunumunda kullanılan bilgi iletişim teknolojileri temel alınarak bir sınıflandırmaya tabi tutulmuştur. Sınıflandırmada temel bilgi ve iletişim teknolojileri, elektronik devlet, akıllı kentler, yapay zekâ, coğrafi bilgi sistemleri, e-belediyecilik, nesnelerin interneti, artırılmış gerçeklik, bulut teknolojileri gibi gelişmeler anahtar kavram olarak kullanılmıştır. Bu sayede kamu yönetimi eğitiminin teknolojik gelişmeleri hangi ölçüde takip ettiğine yönelik bir fikir elde edilmeye çalışılmıştır.

Araştırmanın evrenini, Türkiye’de kamu yönetimi eğitimi veren üniversite lisans bölümleri oluşturmaktadır. Evren olarak 107 üniversitede 113 adet kamu yönetimi bölümü tespit edilmiştir. Üniversitelerin özerk yapıda olması, müfredatlarının çeşitlilik arz etmesi gibi nedenlerden dolayı araştırmanın istenen amaca ulaşması için çalışmanın evreni ile örnekleme aynı kümeyi oluşturmaktadır.

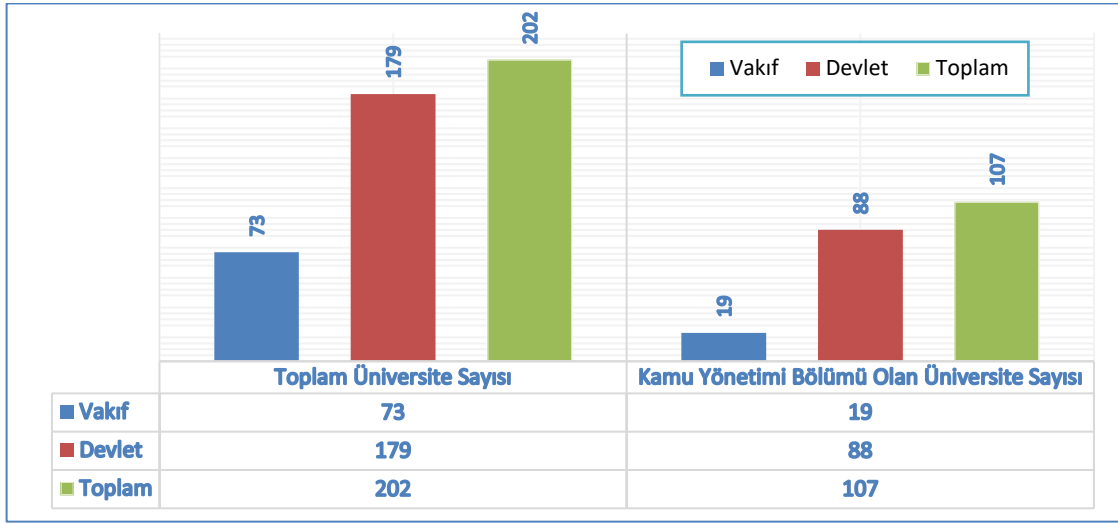
Çalışmanın sınırlılığı ve güçlüğü ise Bologna Bilgi Paketleri üzerinde çekilen lisans derslerin dönemlerde aktif olarak açılıp açılmadığı tespit edilememiş olmasıdır. Ayrıca sadece örgün öğretim kapsamındaki bölümler dâhil edilmiştir. Açık/uzaktan eğitim bölümleri ile Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti’nde yer alan üniversitelerin kamu yönetimi lisans bölümleri kapsam dışında bırakılmıştır.

4. Bulgular ve Değerlendirmeler

Türkiye’de kamu yönetimi eğitimi veren lisans bölümleri üniversitelerde “siyaset bilimi ve kamu yönetimi” ve “kamu yönetimi” olarak isimlendirilmektedir. Temel olarak iki bölümün ders müfredatlarında farklılık olmasa da üniversiteler bölümlerin doluluk oranlarını artırmak amacıyla bölüm isimlerini siyaset bilimi ve kamu yönetimi olarak değiştirme eğilimindedirler. Ancak bu çalışmada bölümler “kamu yönetimi” ismi ile tek çatı altında incelenecektir.

Türkiye’de kamu yönetimi eğitimi veren lisans bölümlerinin tespitini yapmak amacıyla Yükseköğretim Kurumu’nun internet sitesindeki “YÖK Lisans Atlas”⁵ isimli veri tabanı üzerinden “siyaset bilimi ve kamu yönetimi” ve “kamu yönetimi” isimleri ile sorgulama yapılmıştır. Bu sorgulama sonucunda Türkiye’de yer alan toplam 202 üniversiteden “siyaset bilimi ve kamu yönetimi” ve “kamu yönetimi” ismi ile eğitim veren 107 üniversite lisans bölümü tespit edilmiştir. Ayrıntılı bilgi Şekil 1’de verilmiştir.

⁵ Ayrıntılı bilgi için bakınız. <https://yokatlas.yok.gov.tr/>

Şekil 1: Türkiye’de Kamu Yönetimi Lisans Bölümü Olan Üniversite Sayısı

Kaynak: YÖK Lisans Atlas’tan alınan veriler ışığında yazarlar tarafından oluşturulmuştur.

Yukarıda yer alan Şekil 1’e göre 19 vakıf üniversitesi ve 88 devlet üniversitesi olmak üzere 107 adet üniversitenin çeşitli fakültelerinde kamu yönetimi lisans bölümünün olduğu gözükmektedir. Türkiye’de bulunan toplam üniversitelerin yarısından fazlasında kamu yönetimi bölümleri bulunmaktadır. Kamu yönetimi bölümü olan üniversitelerin toplam üniversitelere oranı vakıf üniversitelerinde %26,02 iken devlet üniversitelerine oranı ise %49,16’dır.

Kamu yönetimi lisans eğitimine bölüm bazında bakıldığında 113 adet olduğu tespit edilmiştir. Yukarıda yer alan Şekil 1’de de görüldüğü üzere kamu yönetimi eğitimi veren 107 üniversite olmasına rağmen 113 adet kamu yönetimi bölümü vardır. Bunun sebebi ise bazı üniversitelerin farklı ilçelerindeki fakültelerinde birden çok kamu yönetimi bölümü olması ya da aynı fakülte içinde ayrı şubelerde farklı dillerde eğitim veren bölümlerin olmasındandır. Birden fazla kamu yönetimi bölümü olan üniversiteler aşağıda yer alan Tablo 6’da verilmiştir.

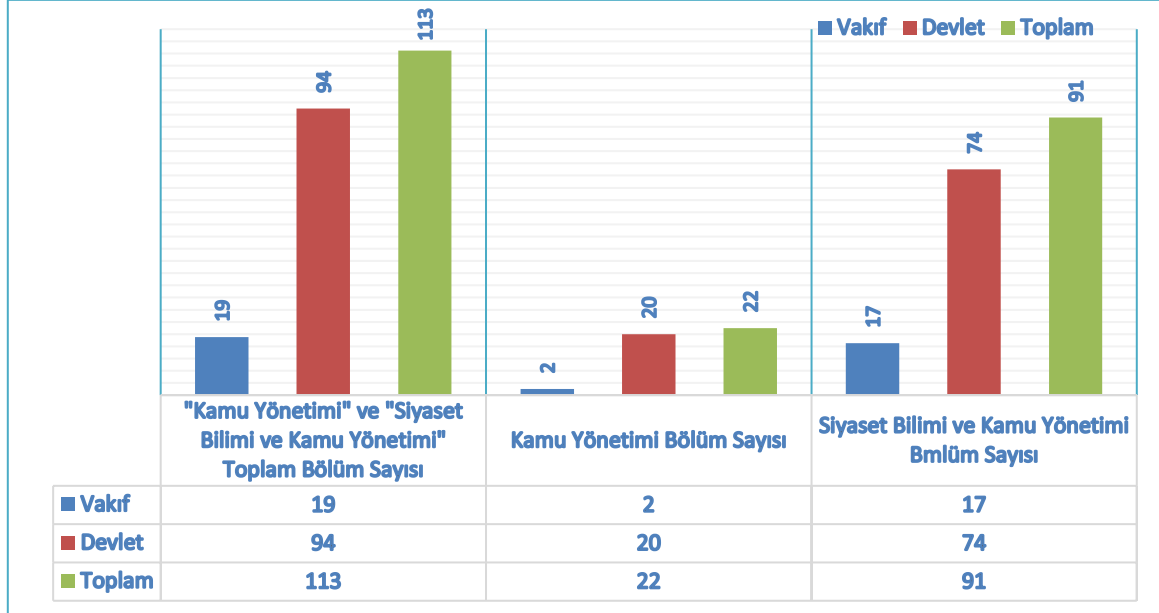
Tablo 6: Birden Fazla Kamu Yönetimi Bölümüne Sahip Üniversiteler

Üniversite	Fakülte
Aydın Adnan Menderes Üniversitesi	Nazilli İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi
Aydın Adnan Menderes Üniversitesi	Söke İşletme Fakültesi
Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi	Biga İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi
Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi	Siyasal Bilgiler Fakültesi
Gaziantep Üniversitesi	İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi
Gaziantep Üniversitesi	İslahiye İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi
Hitit Üniversitesi	İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi
Hitit Üniversitesi (İngilizce)	İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi
İstanbul Medeniyet Üniversitesi (İngilizce)	Siyasal Bilgiler Fakültesi
İstanbul Medeniyet Üniversitesi	Siyasal Bilgiler Fakültesi
Marmara Üniversitesi	Siyasal Bilgiler Fakültesi
Marmara Üniversitesi (Fransızca)	Siyasal Bilgiler Fakültesi

Kaynak: YÖK Lisans Atlas’tan alınan veriler ışığında yazarlar tarafından oluşturulmuştur.

113 kamu yönetimi bölümünden 19 tanesi vakıf üniversitelerinde 94 tanesi de devlet üniversitelerinde yer almaktadır. Bölüm ismi olarak ise 113 adet bölümün 22 tanesi “kamu yönetimi” ismi ile yer alırken 91 tanesi ise “siyaset bilimi ve kamu yönetimi” ismi ile yer almaktadır. Aşağıda yer alan Şekil 2’de ayrıntılı veriler yer almaktadır.

Şekil 2: Kamu Yönetimi Lisans Bölümlerine Yönelik Veriler

Kaynak: YÖK Lisans Atlas’tan alınan veriler ışığında yazarlar tarafından oluşturulmuştur.

Dijital bir çağda artık tüm kamu kurumlarının hizmet sunumlarında ya da verilerin arşivlenmesinde temel seviye bilgi ve iletişim teknolojileri olarak adlandırılabilir bilgisayar ve internet sistemleri kullanılmaktadır. Bu sebeple ders içeriklerine yönelik analizlere bilgisayar ve donanım, ofis programları gibi konuları içeren bilgi ve iletişim teknolojileri dersleri ile başlamak faydalı olacaktır.

Bilgi ve iletişim teknolojileri derslerinin genellikle üniversitelerin birinci sınıf güz ve bahar dönemlerinde yer aldığı tespit edilmiştir. Ders içeriklerinin aynı olmasına rağmen aşağıda yer alan Tablo 7’de de görüleceği üzere farklı isimlerle müfredata yerleştirildiği görülmüştür.

Tablo 7: Temel Bilgi ve İletişimle İlgili Ders İsimleri

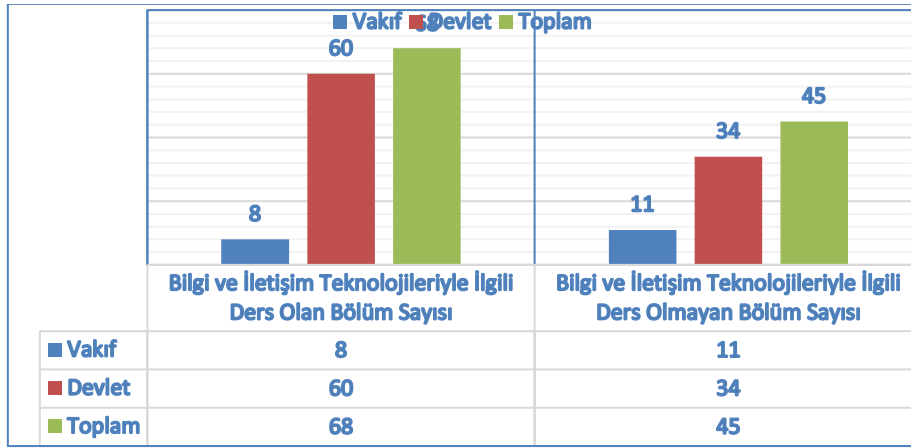
Ders İsimleri	Ders İsimleri
Bilgi ve İletişim Teknolojisi	Temel Bilgisayar Bilimleri
Temel Bilgisayar Bilimleri	İnternet Bilgi Teknoloji Ve Uygulamaları
Bilgisayar Becerileri	Temel Bilgisayar
Temel Bilgi Teknolojisi Kullanımı	Bilgisayar Teknolojileri I
Bilgisayar Donanım ve İşletim Sistemleri	Bilgisayar Araçlarına Giriş
Bilgisayar	Bilgisayar Uygulamaları
Bilgisayar Kullanımı I	

Kaynak: Bologna Bilgi Paketlerinden alınan veriler ışığında yazarlar tarafından oluşturulmuştur.

Genel anlamda bilgi ve iletişim teknolojileri olarak isimlendirebileceğimiz derslerin içeriğinde; bilgisayara giriş, donanım, yazılım, ofis programları gibi genel konular yer almaktadır. Dersin temel amacı ise öğrencilerin, bilgi ve iletişim teknolojilerinin yönetsel ve politik kurum ve süreçler üzerindeki etkisinin kavranmasını sağlamaktır.

Yapılan analizler neticesinde bilgi ve iletişim teknolojileri derslerinin 68 tane kamu yönetimi lisans bölümünde zorunlu ve seçmeli olarak farklı dönemlerde müfredatlara konulduğu görülmüştür. Bu bölümlerden 8 tanesi vakıf 60 tanesi ise devlet üniversitesidir. Türkiye’de toplamda 113 tane kamu yönetimi bölümünün olduğu düşünüldüğünde 45 tane bölümde temel seviye bilgi ve iletişim teknolojileri ile ilgili dersler bulunmamaktadır (Şekil 3).

Şekil 3: Bilgi ve İletişim Teknolojileriyle İlgili Ders Müfredat Bilgisi

Kaynak: Bologna Bilgi Paketlerinden alınan veriler ışığında yazarlar tarafından oluşturulmuştur.

Kamuya ait hizmetlerin hızla dijitalleştiği bir dönemde temel seviyede bile bilgi ve iletişim teknolojilerine yönelik derslerin kamu yönetimi lisans müfredatlarında yer almaması ve müfredatlarında bilgi ve iletişim dersleri olmayan bölümlerin toplam bölümlere oranının %39,82 gibi yüksek bir seviyede olması oldukça manidardır. Bilgi ve iletişim teknolojilerine yönelik derslerin bölüm müfredatlarında yeteri düzeyde yer alamamasının nedenleri arasında; bölüm müfredatının disiplinler arası olması, müfredata yer alması gereken ders türlerinin çok olması, kamu personel seçimi sınavlarına yönelik derslerin öncelikli olması, teknoloji ile büyüyen genç nesillerin bilgisayar ve ofis programları yeterliliklerinin olduğunun düşünülmesi gibi etkenler sayılabilir. Bilgi ve iletişim teknolojileri konusunda ders verme tecrübesi yaşamış kişiler olarak çoğu öğrencilerin bu konuda oldukça yetersiz olduğunu söyleyebiliriz. Müfredatlarında bilgi ve iletişim teknolojileri dersi olmayan bölümler aşağıda yer alan Tablo 8’de ayrıntılı olarak verilmiştir.

Tablo 8: BİT ile İlgili Müfredatlarında Ders Olmayan Üniversiteler

Üniversite İsimleri		
Adıyaman Üniversitesi	Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi	Kocaeli Üniversitesi
Afyon Kocatepe Üniversitesi	İstanbul Gedik Üniversitesi	Kütahya Dumlupınar Üniversitesi
Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi	İstanbul Gelişim Üniversitesi	Marmara Üniversitesi
Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi	İstanbul Medeniyet Üniversitesi (İngilizce)	Marmara Üniversitesi (Fransızca)

Ardahan Üniversitesi	İstanbul Medeniyet Üniversitesi	Necmettin Erbakan Üniversitesi
Atılım Üniversitesi	İstanbul Medipol Üniversitesi	Nişantaşı Üniversitesi
Avrasya Üniversitesi	İstanbul Rumeli Üniversitesi	Ondokuz Mayıs Üniversitesi
Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi	İstanbul Üniversitesi	Ordu Üniversitesi
Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi	İstanbul Aydın Üniversitesi	Selçuk Üniversitesi
Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi	İstinye Üniversitesi	Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi
Bursa Uludağ Üniversitesi	İzmir Demokrasi Üniversitesi	Trakya Üniversitesi
Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi	Kadir Has Üniversitesi	Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi
Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi (Biga İİBF)	Karadeniz Teknik Üniversitesi	Yalova Üniversitesi
Giresun Üniversitesi	Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi	Yeditepe Üniversitesi
Gümüşhane Üniversitesi	Kastamonu Üniversitesi	Yozgat Bozok Üniversitesi

Kaynak: Bologna Bilgi Paketlerinden alınan veriler ışığında yazarlar tarafından oluşturulmuştur.

Çalışma kapsamında yapılan ve oldukça önem arz eden analizlerden bir tanesi ise Dünyada ve Türkiye’de son on yıllarda oldukça yaygınlaşan e-devlet uygulamalarının kamu yönetimi lisans müfredatlarına ne kadar yansıdığına tespitidir. Bu kapsamda kamu yönetimi lisans müfredatları incelendiğinde e-devletle ilgili içeriğe sahip ve farklı isimlerde derslere rastlanmıştır. Ders isimleri ile ilgili sınıflandırma Tablo 9’da verilmiştir.

Tablo 9: E-Devlet İçeriğine Sahip Ders İsimleri

Ders İsimleri	
Kamuda Bilgi Ve İletişim Teknolojileri Uygulamaları	E-Devlet Ve Kamu Yönetimi
E-Devlet	E-Devlet Politikası
E-Devlet Uygulamaları	Dijital Mali Ekonomi Ve E-Devlet
E-Devlet Ve Uygulamaları	E-Devlet Ve Sosyal Medya
Bilgi Toplumu Ve E-Devlet	Bilgi Toplumu Ve E-Devlet Uygulamaları
E-Devlet Ve E-Yönetişim	E-Devlet
Kamu Bilgi Teknolojileri Ve E-Devlet	Belediyecilikte E-Devlet Uygulamaları
Kamu Yönetiminde Enformasyon Teknolojileri	Dijital Çağda Kamu Yönetimi ⁶

Kaynak: Bologna Bilgi Paketlerinden alınan veriler ışığında yazarlar tarafından oluşturulmuştur.

⁶ Bu ders İstanbul Gelişim Üniversitesi kamu yönetimi lisans müfredatında yer almaktadır. Hem ders ismi olarak hem de ders içeriği olarak dikkat çeken bir nitelik taşımaktadır. Ayrıntılı bilgi için bakınız. <https://gbs.gelisim.edu.tr/amac-ve-icerik-2-207-8428-1>

E-devlet uygulamalarına yönelik 39 kamu yönetimi lisans bölümünde toplamda 48 adet ders⁷ olduğu tespit edilmiştir. Bölümlerin 7 tanesi vakıf, 32 tanesi ise devlet üniversitesinde yer almaktadır. E-devletle ilgili dersler 6 bölümde zorunlu, 33 bölümde ise seçmeli olarak verilmektedir. Müfredatlarında e-devletle ilgili derslere sahip üniversiteler ve aşağıda yer alan Tablo 10'da ayrıntılı olarak verilmiştir. Tabloda zorunlu dersleri belirtmek için (Z) belirteçleri kullanılmıştır.

Tablo 10: E-Devletle İlgili Müfredatlarında Ders Olan Üniversiteler

Üniversite İsimleri		
Adıyaman Üniversitesi	Fırat Üniversitesi (Z)	Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi
Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi	Giresun Üniversitesi (Z)	Nuh Naci Yazgan Üniversitesi
Ardahan Üniversitesi	Gümüşhane Üniversitesi	Orta Doğu Teknik Üniversitesi
Atılım Üniversitesi	Hacettepe Üniversitesi	Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi (Z)
Aydın Adnan Menderes Üniversitesi	İstanbul Arel Üniversitesi (Z)	Pamukkale Üniversitesi
Balıkesir Üniversitesi	İstanbul Gelişim Üniversitesi	Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi
Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi	İstanbul Rumeli Üniversitesi	Selçuk Üniversitesi (Z)
Bingöl Üniversitesi	İstanbul Üniversitesi	Sinop Üniversitesi
Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi	İstinye Üniversitesi	Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi
Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi	Kafkas Üniversitesi	Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi
Bursa Uludağ Üniversitesi	Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi	Uşak Üniversitesi
Dicle Üniversitesi	Kastamonu Üniversitesi	Yeditepe Üniversitesi (Z)
Eskişehir Osmangazi Üniversitesi	Necmettin Erbakan Üniversitesi	Yozgat Bozok Üniversitesi

Kaynak: Bologna Bilgi Paketlerinden alınan veriler ışığında yazarlar tarafından oluşturulmuştur.

Yukarıda yer alan Tablo 10 incelendiğinde, 39 adet kamu yönetimi bölüm müfredatında e-devletle ilgili dersin olduğu görülmektedir. Bu bölümlerin tüm kamu yönetimi bölümlerine (113) oranı %34,51'dir. Bu konuda bir kıyaslama yapılacak olursa, Babaoğlu ve Demircioğlu (2012) yılında yapmış oldukları bir çalışmada 165 üniversitenin 68 kamu yönetimi bölümü olduğunu ve bölümlerden sadece 13 tanesinde e-devlete yönelik ders olduğunu tespit etmişlerdir. Bu kapsamda müfredatlarında e-devletle ilgili derse sahip bölümlerin toplam bölümlere oranı %24,85'tir. Bu bilgiler ışığında 2012 yılından günümüze kadarki süreçte kamu yönetimi lisans müfredatlarındaki e-devletle ilgili derslerin oransal olarak arttığı söylenebilir. Yine Babaoğlu ve Demircioğlu (2012) yılında yapmış oldukları çalışmadan anlaşıldığı üzere Aksaray, Dokuz Eylül, Kütahya Dumlupınar, Hitit, Hatay Mustafa Kemal gibi üniversitelerin o yıllarda müfredatlarında e-devletle ilgili derslere yer vermelerine rağmen, günümüzde

⁷ E-devletle ilgili dersler müfredat içerisinde farklı dönemlerde seçmeli olarak yer almaktadır. Bu sebeple 38 bölümde yer almasına rağmen toplamda 48 adet ders çıkmaktadır.

bu derslerin bölüm müfredatlarından kaldırıldıkları tespit edilmiştir. Türkiye’de e-devlet platformu üzerinden sunulan hizmetler sayısındaki artışa ve giderek dijitalleşen bir kamu yönetimi yapılanmasına rağmen e-devlet derslerinin müfredattan kaldırılması mantıklı görülmemektedir.

Çalışma kapsamında yapılan diğer önemli bir analiz ise akıllı kent/şehirlerle ilgili içeriklerin kamu yönetimi lisans müfredatlarına yansımalarıdır. Bu kapsamda yapılan analizler sonucunda, Türkiye’de sadece Düzce ve Hitit Üniversitesi⁸’nin kamu yönetimi lisans müfredatlarında akıllı kent/şehirlerle ilgili derslerin yer aldığı tespit edilmiştir. Konuya ilişkin bilgilere Tablo 11’de yer verilmiştir.

Tablo 11: Akıllı Kent/Şehirlerle İlgili Dersler

Üniversite	Ders İsmi	Ders Durumu	Dönemi
Düzce Üniversitesi	Kentsel Sistemler ve Akıllı Şehirler	Seçmeli	6 Dönem
Hitit Üniversitesi	Akıllı Şehirlerin Yönetimi	Seçmeli	7 Dönem

Kaynak: Bologna Bilgi Paketlerinden alınan veriler ışığında yazarlar tarafından oluşturulmuştur.

Yukarıda yer alan Tablo 11 incelendiğinde, akıllı kentlere yönelik derslerin bölüm müfredatlarında neredeyse hiç yer bulmadığı anlaşılmaktadır. Müfredatlarda akıllı kentlere yönelik derslerin az olmasına rağmen hiç anlatılmadığını söyleyemeyiz. Kent ve kentleşmeye yönelik derslerde belirli haftalarda akıllı kent yaklaşımları ile ilgili konular anlatılabilmektedir. Ancak bu sürenin akıllı kent yaklaşımlarının anlaşılmasında yeterli olmayacağı aşikârdır. Akıllı kentlerle ilgili müfredatlarda az ders olmasının nedenlerinden bir tanesi de akıllı kent yaklaşımlarının oldukça yeni olmasıdır. Kentleşme ve çevre sorunları ile ilgili derslerinin bile kamu yönetimi müfredatlarında yer alması oldukça yeni bir gelişmedir. Bu kapsamda akıllı kentlerle ilgili derslerin zaman içerisinde müfredatlarda yerini almasını umut edilmektedir.

Akıllı kent yaklaşımının hem oldukça yeni olması hem de bu konu ile ilgili müfredatlarda çok az ders olması sebebiyle ders içeriklerinin kapsamı önemlidir. İlerleyen zamanlarda müfredatlara yerleştirilecek akıllı kentlerle ilgili derslerde, Düzce ve Hitit üniversitelerinde belirlenen ve uygulanan akıllı kentlerle ilgili ders içerikleri örnek teşkil edecektir. Bu sebeple bu iki üniversitenin akıllı kentlerle ilgili ders müfredatları incelenmiş ve ders içerikleri aşağıda yer alan Tablo 12’de ayrıntılı olarak verilmiştir.

Tablo 12: Akıllı Kent/Şehir Ders İçerikleri

Haftalar	Hitit Üniversitesi (İngilizce SBKY)	Düzce Üniversitesi Akçakoca SBKY
	Ders İçeriği	Ders İçeriği
1. Hafta	Akıllı Şehirlere Giriş	Dersin yöntemi ve kaynaklarına ulaşma hakkında bilgilendirme
2. Hafta	Akıllı Kentsel Altyapılara Giriş	Şehir, Yeni şehirselleme kavramları ve Akıllı Şehir kavramı teorik çerçevesi
3. Hafta	Akıllı Kentsel Enerji Sistemleri	Kent Bilgi Sistemleri ve Coğrafi Bilgi Sistemi Uygulamaları

⁸ Ders Hitit Üniversitesi’nin ilgili fakültesinde İngilizce eğitim veren siyaset bilimi ve kamu yönetimi lisans müfredatında yer almaktadır.

4. Hafta	Akıllı Kentsel Ulaşım Sistemleri	Akıllı Şehir Bileşenleri ve Uygulama Örnekleri (Akıllı Yaşam)
5. Hafta	Gelecek Şehirlerin Ekonomisi	Akıllı Şehir Bileşenleri ve Uygulama Örnekleri (Akıllı Yönetişim)
6. Hafta	Kentsel Sosyoloji ve Akıllı Şehirler	Akıllı Şehir Bileşenleri ve Uygulama Örnekleri (Akıllı Ekonomi)
7. Hafta	Ara Sınav	Akıllı Şehir Bileşenleri ve Uygulama Örnekleri (Akıllı Ulaşım)
8. Hafta	Kamu Politikası ve Akıllı Kent	Ara Sınav
9. Hafta	Akıllı Kent ve Politika Oluşturma Sürecine Katılma	Akıllı Şehir Bileşenleri ve Uygulama Örnekleri (Akıllı İnsanlar)
10. Hafta	Yenilikçi İş Süreçleri, İlişkileri ve Modeller	Akıllı Şehir Bileşenleri ve Uygulama Örnekleri (Akıllı Çevre)
11. Hafta	Akıllı Şehirlerin Yönetimi-I	Akıllı Şehir olarak İstanbul Kenti Çalışmaları -I
12. Hafta	Akıllı Şehirlerin Yönetimi-II	Akıllı Şehir olarak İstanbul Kenti Çalışmaları -II
13. Hafta	Vaka Analizi	Akıllı Şehir Dünya Örnekleri -I
14. Hafta	Vaka Analizi	Akıllı Şehir Dünya Örnekleri -II

Kaynak: Bologna Bilgi Paketlerinden alınan veriler ışığında yazarlar tarafından oluşturulmuştur.

Tablo 12 incelendiğinde, iki üniversitenin de ders içeriklerinin benzer olduğunu fark edilmektedir. Her iki üniversitede de dersler müfredatlarda 7'inci ve 8'inci dönemlerde yer almaktadır (Tablo 11). Daha önceki dönemlerde kent, kentleşme ve çevre ile ilgili dersler alan öğrencilerin akıllı kentlerle ilgili dersler için temel oluşturacaktır.

Çalışmanın son kısmında ise kamu yönetimi hizmet sunumunda kullanılan coğrafi bilgi sistemleri, yapay zekâ, nesnelerin interneti, e-belediyeçilik, bulut teknolojiler ve artırılmış gerçeklik gibi bilgi iletişim teknolojilerinin kamu yönetimi lisans müfredatlarına yansımaları incelenmiştir. Yapılan incelemeler neticesinde bu teknolojik gelişmelerin henüz kamu yönetimi lisans müfredatlarına yeterli düzeyde yansımadağı anlaşılmaktadır.

Tablo 13: Kamu Yönetiminde Kullanılan Teknolojilere Yönelik Dersler

Ders İsmi	Üniversite	Dersin Durumu	Dönem
Coğrafi Bilgi Sistemleri	Bartın Üniversitesi	Seçmeli	7
Coğrafi Bilgi Sistemleri	Pamukkale Üniversitesi	Seçmeli	7
Yapay Zekâ ve Uzman Sistemler	Bartın Üniversitesi	Seçmeli	7
Yapay Zekâ ve Makine Öğrenmesi	İstanbul Gelişim Üniversitesi	Seçmeli	5,6,7,8
İleri Belediyecilikte E-Devlet Uygulamaları	Uşak Üniversitesi	Seçmeli	7,8
Nesnelerin İnterneti Uygulamaları	İstanbul Gelişim Üniversitesi	Seçmeli	5,6,7,8
Bulut Bilişim Teknolojileri	İstanbul Gelişim Üniversitesi	Seçmeli	5,6,7,8
Artırılmış Gerçeklik Uygulamaları	İstanbul Gelişim Üniversitesi	Seçmeli	5,6,7,8

Kaynak: Bologna Bilgi Paketlerinden alınan veriler ışığında yazarlar tarafından oluşturulmuştur.

Yukarıda yer alan Tablo 13’de de görüldüğü üzere coğrafi bilgi sistemlerine yönelik dersler sadece Bartın ve Pamukkale Üniversitesi müfredatlarında yer almaktadır. Yapay zekâ uygulamalarına yönelik dersler ise birisi vakıf (İstanbul Gelişim Üniversitesi) diğeri devlet üniversitesi (Bartın Üniversitesi) olmak üzere 2 üniversitede müfredatında yer almaktadır. E-belediyeçilikle ilgili ders içeriklerine ise Uşak Üniversitesi müfredatlarında rastlanmıştır. 7 ve 8 dönemlerde İleri Belediyeçilikte E-Devlet Uygulamaları I ve İleri Belediyeçilikte E-Devlet Uygulamaları II olmak üzere uygulama dersleri olarak verilmektedir. Ders içerikleri kontrol edildiğinde çeşitli belediyelerde sunulan e-devlet hizmetlerine yönelik bilgiler bulunmaktadır.

Nesnelerin interneti, bulut teknolojileri ve artırılmış gerçeklik gibi dersler ise sadece İstanbul Gelişim Üniversitesi müfredatında yer almaktadır. Bu kapsamda bir vakıf üniversitesi olan İstanbul Gelişim Üniversitesi, kamu yönetimi hizmet sunumunda kullanılan bilgi ve iletişim teknolojilerini ve bu teknolojilerindeki gelişmeleri hızlı bir şekilde müfredatlarına yansıtmışlardır. Bir devlet üniversitesi olan Bartın Üniversitesi’nde ise coğrafi bilgi sistemleri ve yapay zekâ uygulamalarına yönelik derslerin olması geleceğe yönelik olarak umut verici gelişmedir.

SONUÇ

Türkiye’de kamu yönetimi eğitimi üzerine yapılan tartışmalar, analizler ya da öngörülerin fayda sağlayabilmesi öncelikle bölüm öğrencilerinin mezuniyet sonrasında nerede istihdam edilecekleri ya da onların nereye yönlendirilecekleri ile ilgilidir. Bu kapsamda düşünüldüğünde, kamu yönetimi eğitiminin hedefi, devletin değişimini ve onun değişimine neden olan çeşitli dinamikleri anlama çabasının bir yansımasıdır (Çiner, 2015: 15). O zaman temel soru çağımızda kamu yönetimi eğitiminde yer alacak kavram ve kuramları belirlemek açısından “kamu kurumlarını ya da kamusal hizmetleri değiştiren dinamikler nelerdir?” Bu sorunun cevabı hiç şüphesiz ki dijitalleşmedir. Bilgi ve iletişim teknolojilerindeki gelişmelerle birlikte kamu kurumları ve kamusal hizmetler hızlı bir şekilde dijitalleşmektedirler. E-Devlet uygulamaları, e-belediyeçilik, akıllı kent yaklaşımları, yapay zekâ, bulut bilişim, nesnelerin interneti, artırılmış gerçeklik gibi gelişmeler kamu yönetimi hizmet sunumunda kullanılmaktadır. Bu gelişmelere yönelik içeriklerin ise kamu yönetimi lisans müfredatlarında yer alması kamu yönetiminin geleceği açısından oldukça önemlidir.

Türkiye’de kamu yönetimi lisans bölümlerinin ders müfredatları üzerine yapılan analizler sonucunda bilgi ve iletişim teknolojilere yönelik derslerin müfredatlarda yeteri düzeyde yer almadığı görülmüştür. Türkiye’de toplamda 113 adet kamu yönetimi bölümünün 45’nde bilgisayar ve ofis programlarına yönelik bilgilerin verildiği temel seviye bilgi iletişim teknolojileri derslerinin bile olmadığı fark edilmiştir.

Çalışma kapsamında analiz edilen ve kamu yönetimi müfredatlarında en çok rastlanan ikinci kavram ise e-devlet uygulamalarıdır. Kamu yönetimi eğitimi veren 107 üniversite içerisinde 39’unun müfredatlarında e-devlet ile ilgili içeriğe sahip ders tespit edilmiştir. 2012 yılında yapılan bir çalışmada e-devlet içeriğine sahip ders sayısı ise 13’tür (Toplam 68 kamu yönetimi bölümü içinde). 2012 yılından günümüze kadarki süreçte e-devletle ilgili ders sayısının 3 kat artması olumlu bir gelişme olsa da kamu yönetimi bölüm sayısı ise yaklaşık iki kat artmıştır. Ayrıca yapılan analizlerde 2012 yılında müfredatlarında e-devletle ilgili ders olan üniversitelerin zamanla bu dersleri müfredatlarından kaldırdıkları fark edilmiştir. Böyle bir gelişme kamu yönetiminin seyri açısından oldukça çelişkili bir durumdur.

Akıllı kent yaklaşımlarının kamu yönetimi lisans müfredatlara ne kadar yansıdığına tespit edilmesi için yapılan analizlerde ise 113 bölüm içerisinde sadece 2 bölüm müfredatında yer aldığı görülmüştür. Düzce ve Hitit üniversitelerinin müfredatlarında akıllı kentlerle ilgili derslere yer vermesi

çağın gelişmeleri ile bütünleşme çabası içerisinde olduklarının bir göstergesidir. Aynı zamanda çalışmanın akıllı kentlerle ilgili analizlerinin yapıldığı kısımda, ilgili bölümlerde bulunan akıllı kentlere yönelik ders içerikleri diğer bölümlere de örnek olması amacıyla tablo olarak verilmiştir.

Son olarak ise çalışmanın başında anahtar kavramlar olarak belirlenen yapay zekâ, coğrafi bilgi sistemleri, e-belediyecilik, nesnelerin interneti, artırılmış gerçeklik, bulut teknolojileri gibi gelişmelerin kamu yönetimi lisans müfredatına yansımaları ayrıntılı bir biçimde analiz edilmiştir. Ancak bu teknolojilere yönelik derslerin müfredatlarda yok denecek kadar az olduğu görülmüştür. Sadece İstanbul Gelişim Üniversitesi müfredatında nesnelerin interneti, artırılmış gerçeklik ve bulut bilişim teknolojilerine yönelik derslere rastlanmıştır. İstanbul Gelişim Üniversitesi'nin diğer üniversitelere bu konuda örnek olacağı düşünülmektedir.

Bu konu kapsamında üzerinde durulması gereken nokta “Dijital çağda kamu yönetimi” yapılanmasının sağlıklı işleyebilmesi bilgi ve iletişim teknolojilerine yönelik derslerin müfredatlara konulması gerekmektedir. Özellikle e-devletle ilgili derslerin hem sayılarının artırılması hem de zorunlu hale getirilmesi faydalı olacaktır. Müfredatlara yönelik analizler yapılırken işletme bilimine ait derslerin kamu yönetimi müfredatlarındaki ağırlığı göze çarpmaktadır. Dolayısıyla işletme ve kamu yönetimi bölümleri arasındaki müfredat farklılıkları azalmaktadır. Melez bir bölüm olarak “kamu işletmeciliği” olarak adlandırılabilir bir bölüm ortaya çıkmaktadır. Bu noktada kamu yönetimi bölümlerinin temel amacının göz ardı edilmemesi gerekmektedir. Bu kapsamda ortaya çıkan öneriler ise aşağıda yer almaktadır.

- Teknolojik gelişmelerinin hızlı ve yoğun yaşandığı, sınırların ortadan kalktığı küreselleşen dünyada, kamu yönetimi disiplini çerçevesinde eğitim anlayışının değişken süreçlere bir an önce entegre olması gerekmektedir. Teknolojik imkânları dışlamayan, yeniliklere açık, sürdürülebilir hedeflere yönelik olarak müfredatlara konulacak yeni derslerin faydalı olacağı düşünülmektedir.

- Öncelikle ülkelerin kamusal hizmet sunumlarını hızla elektronik ortamlara taşıdığı dijital çağda, kamu yönetimi müfredatlarının bu gelişmelere uyum sağlayabilmesi için çağın gereklerine uygun şekilde güncellenmeleri gerekmektedir.

- Temel bilgi ve iletişim teknolojilerine yönelik derslerin özellikle erken dönemlerde bölüm müfredatlarında yer almalıdır.

- İlerleyen dönemlerde ise daha kapsamlı bir şekilde kamu yönetimi hizmet sunumunda kullanılan teknolojilere yönelik dersler bölüm müfredatlarda yer almalıdır.

- Hem dünyada hem de Türkiye’de kamusal hizmet sunumunda ön plana çıkan yapay zekâ, e-devlet uygulamaları, e-belediyecilik hizmetleri, akıllı kentler gibi teknolojilere yönelik dersler bölüm müfredatlarında yaygınlaştırılmalıdır.

- Sadece birkaç bölüm müfredatında olan coğrafi bilgi sistemleri, nesnelerin interneti, artırılmış gerçeklik, bulut bilişim teknolojileri gibi dersler diğer bölüm müfredatlarında da yer almalıdır.

- Sonuç itibarıyla, hayatın merkezinde olan teknoloji bir yaşam biçimidir. Sorunların kolay bir şekilde çözümü gibi birçok alanda etkin olabilmek için lisans, yüksek lisans ve doktora programlarında kamu yönetimi özelinde teknolojinin uygulanabilirliğine yönelik derslere, çalışmalara daha fazla yer verilmesi gerekmektedir.

KAYNAKÇA

- Anthopoulos, L. G. (2017). Understanding Smart Cities: A Tool for Smart Government or an Industrial Trick?. Cham: Springer International Publishing AG.
- Babaoğlu, C. ve Demircioğlu, M. A. (2012). “Türkiye Kamu Yönetimi Bölümlerinde E-devlet Derslerinin Durumu” iç. E-devlet, (Edt: Zahid Sobaci ve Mete Yıldız), Nobel, Ankara, s: 129-153.
- Bolívar, M. and Pedro R. (2014). Measuring E-government Efficiency The Opinions of Public Administrators and Other Stakeholders. New York: Springer Science+Business Media.
- Bunch, B. and Hellmans, A. (2004). The History of Science and Technology. New York, Houghton Mifflin Company.
- Çiner, C. U. (2015). Kamu Yönetimi Eğitimi ve Öğretimi Literatürü Üzerine Bir Çözümleme, “Kamu Yönetimi Eğitimi, Geçmişten Geleceğe Küresel ve Ulusal Perspektif” iç (Edt.) Okçu, M., Parlak, B., & Akman, E. (2015)... Ekin Yayınevi, s. 3-24
- Davies, R. (2015). eGovernment Using technology to improve public services and democratic participation. Avrupa Birliği: Directorate-General for Parliamentary Research Services, European Parliament Members' Research Service.
- Desouza, K. C. (2018). Delivering Artificial Intelligence in Government: Challenges
- E-Government Master Plan 2011-2015 Collaborative Government. Singapur, Info-communications Development Authority of Singapore.
- Elizabeth C. (2005) Searching for Science, Journal of Electronic Resources in Medical Libraries, 2:2, 35-47.
- Hello, World: Artificial Intelligence and its use in the Public Sector (2019). The OECD Observatory of Public Sector Innovation.
- Henden, B. H. ve Henden R. (2005). Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi www.e-sosder.com ISSN:1304-0278 Güz 2005 C.4 S.14 (48-66)
- Huang, W. ; Siau, K. ve Wei, K. K. (2005). Electronic Government Strategies and Implementations. Londra, Idea Group Publishing.
- Ke, W. (2004). Successful E-Government in Singapore. Communications of the ACM. 47. 95-99
- Kondepudi, S. and Others (2014). *Smart sustainable cities: An analysis of definitions*. Cenevre: International Telecommunication Union.
- Leblebici, D. Ve diğerleri (2003). Polis Bilgi Sistemlerinin Etkililiği Üzerine Bir Değerlendirme, 1. Polis Bilişim Sempozyumu Bildiriler Kitabı, Emniyet Genel Müdürlüğü Yayın Katalog:280, Ankara
- McClellan, J. E. ve Dorn, H. (2006). Science and Technology in World History. Baltimore, The Johns Hopkins University Press.
- Mehr, H. (2017). Artificial Intelligence for Citizen Services and Government. Cambridge, Ash Center for Democratic Governance and Innovation Harvard Kennedy School.
- Miller, H. and Stirling, R. (2019). Government Artificial Intelligence Readiness Index 2019.

- Moon, M. J. (2002). The Evolution of E-Government among Municipalities: Rhetoric or Reality?. *Public Administration Review*, Vol. 62, No. 4 (Jul. - Aug., 2002), pp. 424-433.
- Öktem, M. K. ve Aydın, M. D. (2005). Bilgi Teknolojileri ve Türk Kamu Yönetiminde Dönüşüm. *Hacettepe Üniversitesi İİBF Dergisi*, Cilt 23, Sayı 1, s. 257-282
- Polat, Karakaya R. (2006). E-Belediyecilik Kılavuzu Yerel Yönetim Vatandaş Etkileşimi. İstanbul, Tasam Yayınları.
- Rethinking e-Government Services User-Centred Approaches (2009). Paris, OECD Publishing.
- Smart Cities Preliminary Report 2014 (2014). Cenevre, ISO Copyright Office.
- Uçkan, Özgür (2003), E-Devlet, E-Demokrasi ve Türkiye. İstanbul, Literatür Yayıncılık.
- Unleashing the potential of Artificial Intelligence in the Public Sector (2017). Capgemini Consulting.
- URL-1 (2019). <https://www.gov.uk/performance/site-activity/site-traffic#from=2016-01-01T00:00:00Z&to=2019-12-01T00:00:00Z>
- URL-2 (2019). <https://www2.deloitte.com/us/en/insights/focus/cognitive-technologies/artificial-intelligence-government.html>
- Yaman, M. (2018). Belediyelerin Sosyal Medyadan Faydalanma Biçimleri: Kütahya İli Ve İlçe Belediyeleri İçerik Analizi, *Dicle Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, ISSN: 13086219, Yıl 10, Sayı 20, s.224-243

Kamu Yönetimi ve Teknoloji Dergisi

Journal of Public Administration and Technology

